

NATUURHISTORISCH M A A N D B L A D

NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP in LIMBURG

JAARGANG 109, 2020

BANKZITTER

T. Lenders: Vijgenbladen zoeken	binnenzijde omslag afl. 1
T. Lenders: Een ballonnetje doorprikken	binnenzijde omslag afl. 2
T. Lenders: Op meerdere schaakborden spelen	binnenzijde omslag afl. 3
T. Lenders: In nood eet de duivel vliegen	binnenzijde omslag afl. 4
T. Lenders: In het fijnste laken zit het meeste bedrog	binnenzijde omslag afl. 5
T. Lenders: Twaalf eieren, dertien kuikens	binnenzijde omslag afl. 6
T. Lenders: De aap vlooiën	binnenzijde omslag afl. 7
T. Lenders: Een duifje zonder gal	binnenzijde omslag afl. 8
T. Lenders: Hij werkt zich de ballen uit de broek	binnenzijde omslag afl. 9
T. Lenders: In de krant van vandaag wordt morgen de vis verpakt	binnenzijde omslag afl. 10
T. Lenders: Een vrouwenhaar trekt sterker dan tien paarden	binnenzijde omslag afl. 11
T. Lenders: Witte paarden hebben veel stro nodig	binnenzijde omslag afl. 12

ALLERLEI

J. den Boer: In Memoriam: Eduard Blink (1924-2020)	84
H. Henczyk: In Memoriam: Piet Kelderman (1934-2020)	111

GEOLOGIE, MINERALOGIE EN PALEONTOLOGIE

J. Jagt, G. Cremers, O. Kesselhut & P. van Knippenberg: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfofossielen. Deel 38: Kalkbuizen van tweekleppigen met een vreemde inhoud	79
J. Jagt: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfofossielen. Deel 39. Grote tweekleppigen met opvallende tanden	125
J. Jagt & P. van Knippenberg: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfofossielen. Deel 40: Een linksgewonden slak van de Sint-Pietersberg	172
J. Jagt: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfofossielen. Deel 41. Een klein driehoekig schelpje	238

FLORA EN VEGETATIE

S. Keulen: Sneeuwkllokjes, soorten en variëteiten	12
J. Hermans & J. Claessens: Muizenstaart (<i>Myosurus minimus</i>) in Noord- en Midden-Limburg	45
J. Claessens, J. Kleynen & J. Hermans: Bosvogeltjes in Zuid-Limburg: een inventarisatie	65
P. Hommel, J. den Ouden, J. Schaminée & R. de Waal: Het Veldbies-Beukenbos (LUZULO-FAGETUM), een Midden-Europees bostype in Zuid-Limburg	98
J. Schaminée, S. Bohm, W. Bakker & N. van Rooijen: De Berggamander (<i>Teucrium montanum</i>): kluzenaar van de Bemelerberg	133
J. Hermans & L. Reintjes: Blonde zegge (<i>Carex hostiana</i>) na 80 jaar terug in Limburg	177
W. Bakker, J. Schaminée & N. van Rooijen: Pionierbegroeiingen op rotsbodems in Zuid-Limburg. Heden, verleden en toekomst	181
S. Keulen: Wilde soorten sneeuwkllokjes (<i>Galanthus spec.</i>) in Zuid-Limburg. Deel 1: Historisch voorkomen, verwildering en onderzoek	209
S. Keulen: Wilde soorten sneeuwkllokjes (<i>Galanthus spec.</i>) in Zuid-Limburg. Deel 2: Beschrijving en verspreiding van de soorten	230
S. Keulen: Wilde soorten sneeuwkllokjes (<i>Galanthus spec.</i>) in Zuid-Limburg. Deel 3: Heeft het Lössdistrict zijn eigen sneeuwkllokje?	245

WEEKDIEREN

- G. Majoor, J. Lever, A. de Groot & B. Lever:** Effecten van de restauratie van fort Sint Pieter op de slakkenfauna. 55
- J. Koert, S. Keulen & W. Maassen:** De Zwitserse glansslak (*Oxychilus navaricus helveticus*), een nieuwe landslak voor Limburg. 193

INSECTEN EN ANDERE GELEEDPOTIGEN

- B. Aukema, R. Geraeds & W. van Berkel:** Eerste waarneming van de Kleefkruidschildwants in Nederland. 21
- E. van Asseldonk:** Het klopscherm als hulpmiddel bij het vaststellen van Knopzakdragers 24
- A. Lenders & L. Paulssen:** Neushoornkevers profiteren van broeihopen voor Ringslangen 29
- J. van Mastrigt:** Het Scheefbloemwitje: de eerste stadsvlinder in Nederland? 34
- R. Geraeds:** Waarnemingen van de Roodblauwe smalboktor (*Dinoptera collaris*) in Limburg in 2018. 60
- R. Akkermans & J. Cuppen:** Eerste populatie van het Zwervend lieveheersbeestje (*Hippodamia undecimnotata*) in Nederland.
Opmerkelijke vondsten op de Stadsweide bij Roermond 73
- G. Verschoor & J. Hermans:** De Teunisbloempijlstaart (*Proserpinus proserpina*) in Limburg. De opmars in beeld gebracht. 89
- R. Akkermans & W. Vergoossen:** De Lindenspitskop (*Oxycarenus lavaterae*) in Limburg (Heteroptera: Lygaeidae) 113
- M. Wallis de Vries & J. van Deijk:** Dag- en nachtvlinders in kalkrijke hellingbossen. Vervolgmonitoring van het herstelbeheer. 140
- J. Hermans & H. van Buggenum:** De rode bosmieren (*Formica rufa*-groep) van Landgoed Rozendaal en Schrevenhof.
Deel 1. Ecologie van rode bosmieren en boskolonisatie rond 1990 en 2019. 163
- S. Jansen:** De Greppelsprinkhaan (*Roeseliana roeselii*) in de gemeente Roerdalen. Een overzicht van dertig jaar onderzoek. 197
- R. Beenen:** De Rode helmkruidadvlo (*Longitarsus rutilus*) in het Limburgse heuvelland (Coleoptera, Chrysomelidae). 205
- H. van Buggenum:** De Grote spitskop (*Ruspolia nitidula*), een nieuwe sprinkhaansoort voor Limburg 219
- H. van Buggenum & J. Hermans:** De rode bosmieren (*Formica rufa*-groep) van Landgoed Rozendaal en Schrevenhof.
Deel 2. Populatieontwikkeling tussen 1990 en 2019 221
- R. Akkermans:** Twee nieuwe ridderwantsen in Limburg (Heteroptera: Lygaeidae) 241
- P. Lemmers, F. Spikmans & L. Vonk:** De Marmerkreeft (*Procambarus virginalis*), een nieuwe invasieve exoot in Limburg.
Twee populaties ontdekt nabij Venlo 260
- J. Verhees:** De Paarse parelmoervlinder (*Boloria dia*) na 24 jaar opnieuw in Nederland waargenomen 267

VISSEN

- P. Lemmers, J. Verhees, N. van Kessel & R. Gubbels:** Gestippelde alvers (*Alburnoides bipunctatus*) in het stroomgebied van de Maas.
Waarnemingen in de periode 1919-2019 en toekomstperspectief. 157

REPTIELEN EN AMFIBIEËN

- A. Lenders:** Commensalisme tussen Hazelwormen (*Anguis fragilis*) en mieren. 119

VOGELS

- E. van Asseldonk & P. Heuts:** De Blauwe kiekendief als overwinteraar in de Midden-Limburgse grensregio.
Deel 1: Overwintering van Blauwe kiekendieven op de Meinweg 1

BOEKBESPREKINGEN

B. Luijckx & D. Schoonhoven, 2019. De mooiste fotolocaties Zuid-Nederland. Zeeland – Noord-Brabant – Limburg. 180 natuurgebieden en 700 locaties (H. Heijligers)	41
R. Mühlethaler, W. Holzinger, H. Nickel & E. Wachmann, 2019. Die Zikaden Deutschlands, Österreichs und der Schweiz. Entdecken – Beobachten – Bestimmen (J. Hermans)	41
H. Tonckens, W. Leurs & R. Hoeksema, 2020. Basisgids stinzenplanten (O. Op den Kamp)	85
C. Kreutz, 2019. Orchideeën van de Benelux (T. Mulder)	130
H. Smulders & P. Bossenbroek. Het Leudal voor nu en altijd. Een wonderlijk natuurgebied. (O. Op den Kamp)	131
T. Denters, 2020. Stadsflora van de Lage Landen (O. Op den Kamp)	155
P. van Breugel, 2019. Basisgids Wilde bijen (G. Verschoor)	155
A. van Rijsewijk, J. van Aalst & J. van Delft, 2019. De gladde slang. Ervaringen met een mysterieus reptiel (T. Lenders)	194
A. van Diepenbeek, 2019. Veldgids Diersporen Europa (P. Bossenbroek)	195
A. Jansen & A. Grootjans (red.), 2019. Hoogvenen. Landschapsecologie, behoud, beheer, herstel (L. Op den Kamp)	195
J. Deckert & E. Wachmann, 2020. Die Wanzen Deutschlands. Entdecken – Beobachten – Bestimmen (R. Akkermans)	243
C. Lebas, C. Galkowski, R. Blatrix & P. Wegnez, 2019. Veldgids Mieren van Europa (J. Hermans)	243

RECENT VERSCHENEN (door **G. Verschoor**)

T. Zeegers & A. Schulten, 2019. Veldgids dazen (Diptera-Tabanidae) van Noordwest-Europa	25
A. Klink, 2017. Macrofauna in kwelmilieus van de Terrassenmaas en paleo-ecologisch onderzoek in het Heuloërbroek (Nieuw-Bergen)	42
G. Wamelink, M. van Adrichem, H. Meeuwssen, J. Frissel, I. Woltjer, B. de Knecht & R. Pouwels, 2018. Effect van kleine landschapselementen en buitenlandse natuur op het duurzaam voorkomen van soorten in de provincie Limburg	42
CNME, 2019. Stadsnatuur met hart en handen. Monitoringsrapport 2017. Ecologisch beheer in Maastricht en regio	85
K. de Vos-Reesink (red.), 2018. Limburgse kasteellandschappen in verandering	85
B. Peters, 2019. De Maasterrassen. Perspectieven voor de levensader van Limburg. Visie op ruimtelijke ontwikkelingen en hoogwaterveiligheid in het Noord-Limburgse Maasdal	131
M. Wallis de Vries & B. Oteman, 2019. Klimaatstresstest voor Dagvlinders: zorgen voor de toekomst.	131
L. van Kemenade & B. Maes, 2019. Behoud groen erfgoed. Plan voor het behoud van bedreigde wilde bomen en struiken in Nederland	244

ARTIKELN IN ALFABETISCHE VOLGORDE AUTEURS

R. Akkermans : Twee nieuwe ridderwantsen in Limburg (Heteroptera: Lygaeidae)	241
R. Akkermans & J. Cuppen : Eerste populatie van het Zwervend lieveheersbeestje (<i>Hippodamia undecimnotata</i>) in Nederland. Opmerkelijke vondsten op de Stadsweide bij Roermond	73
R. Akkermans & W. Vergoossen : De Lindenspitskop (<i>Oxycarenus lavaterae</i>) in Limburg (Heteroptera: Lygaeidae)	113
E. van Asseldonk : Het klopscherm als hulpmiddel bij het vaststellen van Knopzakdragers	24
E. van Asseldonk & P. Heuts : De Blauwe kiekendief als overwinteraar in de Midden-Limburgse grensregio. Deel 1: Overwintering van Blauwe kiekendieven op de Meinweg	1
B. Aukema, R. Geraeds & W. van Berkel : Eerste waarneming van de Kleefkruidschildwants in Nederland.	21
W. Bakker, J. Schaminée & N. van Rooijen : Pionierbegroeiingen op rotsbodems in Zuid-Limburg. Heden, verleden en toekomst.	181
R. Beenen : De Rode helmkruidardvlo (<i>Longitarsus rutilus</i>) in het Limburgse heuvelland (Coleoptera, Chrysomelidae)	205
J. den Boer : In Memoriam: Eduard Blink (1924-2020)	84
H. van Buggenum : De Grote spitskop (<i>Ruspolia nitidula</i>), een nieuwe sprinkhaansoort voor Limburg	219
H. van Buggenum & J. Hermans : De rode bosmieren (<i>Formica rufa</i> -groep) van Landgoed Rozendaal en Schrevenhof. Deel 2. Populatieontwikkeling tussen 1990 en 2019	221
J. Claessens, J. Kleynen & J. Hermans : Bosvogeltjes in Zuid-Limburg: een inventarisatie.	65

R. Geraeds: Waarnemingen van de Roodblauwe smalboktor (<i>Dinoptera collaris</i>) in Limburg in 2018.	60
H. Henczyk: In Memoriam: Piet Kelderman (1934-2020).	111
J. Hermans & H. van Buggenum: De rode bosmieren (<i>Formica rufa</i> -groep) van Landgoed Rozendaal en Schrevenhof. Deel 1. Ecologie van rode bosmieren en boskolonisatie rond 1990 en 2019.	163
J. Hermans & J. Claessens: Muizenstaart (<i>Myosurus minimus</i>) in Noord- en Midden-Limburg	45
J. Hermans & L. Reintjes: Blonde zegge (<i>Carex hostiana</i>) na 80 jaar terug in Limburg.	177
P. Hommel, J. den Ouden, J. Schaminée & R. de Waal: Het Veldbies-Beukenbos (LUZULO-FAGETUM), een Midden-Europees bostype in Zuid-Limburg	98
J. Jagt: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 39. Grote tweekleppigen met opvallende tanden	125
J. Jagt: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 41. Een klein driehoekig schelpje	238
J. Jagt, G. Cremers, O. Kesselhut & P. van Knippenberg: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 38: Kalkbuizen van tweekleppigen met een vreemde inhoud	79
J. Jagt & P. van Knippenberg: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 40: Een linksgewonden slak van de Sint-Pietersberg	172
S. Jansen: De Greppelsprinkhaan (<i>Roeseliana roeselii</i>) in de gemeente Roerdalen. Een overzicht van dertig jaar onderzoek.	197
S. Keulen: Sneeuwkllokjes, soorten en variëteiten	12
S. Keulen: Wilde soorten sneeuwkllokjes (<i>Galanthus spec.</i>) in Zuid-Limburg. Deel 1: Historisch voorkomen, verwildering en onderzoek	209
S. Keulen: Wilde soorten sneeuwkllokjes (<i>Galanthus spec.</i>) in Zuid-Limburg. Deel 2: Beschrijving en verspreiding van de soorten	230
S. Keulen: Wilde soorten sneeuwkllokjes (<i>Galanthus spec.</i>) in Zuid-Limburg. Deel 3: Heeft het Lössdistrict zijn eigen sneeuwkllokje?	245
J. Koert, S. Keulen & W. Maassen: De Zwitserse glansslak (<i>Oxychilus navarricus helveticus</i>), een nieuwe landslak voor Limburg.	193
P. Lemmers, F. Spikmans & L. Vonk: De Marmerkreeft (<i>Procambarus virginalis</i>), een nieuwe invasieve exoot in Limburg. Twee populaties ontdekt nabij Venlo	260
P. Lemmers, J. Verhees, N. van Kessel & R. Gubbels: Gestippelde alvers (<i>Alburnoides bipunctatus</i>) in het stroomgebied van de Maas. Waarnemingen in de periode 1919-2019 en toekomstperspectief.	157
A. Lenders: Commensalisme tussen Hazelwormen (<i>Anguis fragilis</i>) en mieren.	119
A. Lenders & L. Paulssen: Neushoornkevers profiteren van broeihopen voor Ringslangen	29
G. Majoor, J. Lever, A. de Groot & B. Lever: Effecten van de restauratie van fort Sint Pieter op de slakkenfauna.	55
J. van Mastrigt: Het Scheefbloemwitje: de eerste stadsvlinder in Nederland?.	34
J. Schaminée, S. Bohm, W. Bakker & N. van Rooijen: De Berggamander (<i>Teucrium montanum</i>): kluizenaar van de Bemelerberg.	133
J. Verhees: De Paarse parelmoervlinder (<i>Boloria dia</i>) na 24 jaar opnieuw in Nederland waargenomen	267
G. Verschoor & J. Hermans: De Teunisbloempijlstaart (<i>Proserpinus proserpina</i>) in Limburg. De opmars in beeld gebracht.	89
M. Wallis de Vries & J. van Deijk: Dag- en nachtvlinders in kalkrijke hellingbossen. Vervolgmonitoring van het herstelbeheer.	140